

BENTSENS ÅND

Kai Nielsens gamle billedhuggeratelier. Foto: Jens M. Lindhe

Ibert Algreen-Petersen

Idt skæve vinkler og rå materialer er heldigvis stadig fastholdt. Den på Krathusvej blev nemlig bygget som en kunstnervilla med atelier, ikke som et hjem til en grosserer.

Kunstnervilla

ARKITEKTEN 04

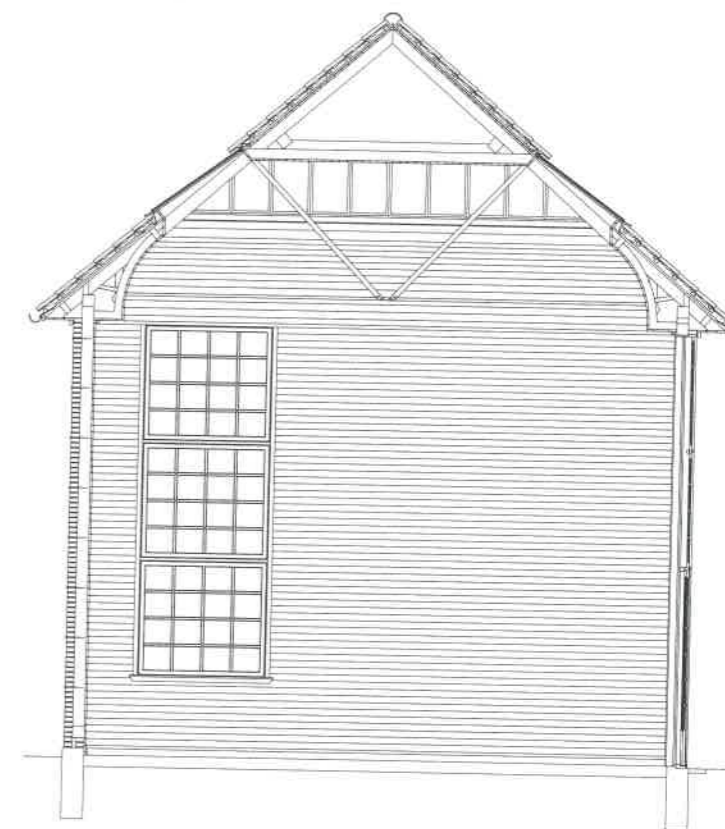
Maj 2021

Nyt gammelt 3

Med rumlig formklarhed og sikker beherskelse af stofvirkninger tegnede Ivar Bentsen en kunstnervilla til vennen, kollegaen og billedhuggeren Kai Nielsen på kanten af krattet i det landlige Charlottenlund nord for København. Villaen ligger suverænt på hjørnet af Krathusvej, tilbagetrukket fra vejen, højt placeret på den store grund (som siden er udstykket) og med uforstyrret blik ned ad Ørnekulvej.

Villaen, der blev opført i 1914, er skabt i samme ånd som den, der kom til at præge landsforeningen Bedre Byggeskik, som Bentsen var med til at stifte et år efter villaens færdiggørelse. Huset er bygget i gule, flammede mursten i to etager samt kælder og loft og indeholder stuer, værelser, køkken mv. til Kai Nielsen og hans familie samt et 80 kvm stort, dobbelthøjt billedhuggeratelier med tilstødende atelierstue og stenhuggergård. Husets valmede tag er hængt med røde vingetegl. Vinduer og terrassedøre er småsprossede og hvidmalede. Grønne skodder med enkle fyldninger flankerer vinduerne. De store og rigt sprossede vinduespartier, som Bentsen allerede havde arbejdet med i sin egen Holbækvilla (1912-13) giver sammen med selve bygningsvoluminets størrelse villaen en vis pondus. Havefacadens vinduer er høje og på første sal placeret helt op til tagfoden ved det udkragende tag, hvilket forstærker udtrykket.

Villaen er med klassicismens sans for orden og symmetri opført med en midterfløj og to sidefløje, men facadesymmetrien brydes med den bredere atelierfløj, der ligeledes bryder den planmæssige symmetri med sin større dybde. Det funktionelle program skubber

Snit, atelier 1:100. Tegning: Bertelsen & Scheving Arkitekter

Foto: Jens M. Lindhe

i Nielsen i haven, hvor to skulpturer af Kai Nielsen er opstillet.
borg Museum

til den formelle komposition. Resultatet er et charmerende hus med styr på formerne, der inviterer til liv og ophold.

I 1992 blevet huset fredet, og i den noget sparsomme begrundelse for fredningen står der bl.a., at "husets interiør fremtræder stort set intakt fra opførelsen. Med sin enkle bygningskrop og rige klassicistiske detaljering i udformning og udsmykning har huset stor æstetisk værdi". Huset er i privat eje og anvendes fortsat som enfamiliehus. Frem til den nuværende restaurering af villaen led huset under et generelt vedligeholdelsefterslæb og krævede en gennemgående istandsættelse for ikke at forfalde og for at kunne leve op til moderne menneskers ændrede komfortkrav. Herudover var det de nye ejeres opdrag til arkitekterne at føre huset tilbage til sit oprindelige udtryk, der gennem oliekrisen, skiftende tiders ønsker om forandring og menneskelige behov for virkelyst var forsvundet bag gipsplader, hvid maling og parketgulv. Virkelysten havde dog ikke været stærkere, end at villaen i sin struktur og hoveddele var intakt.

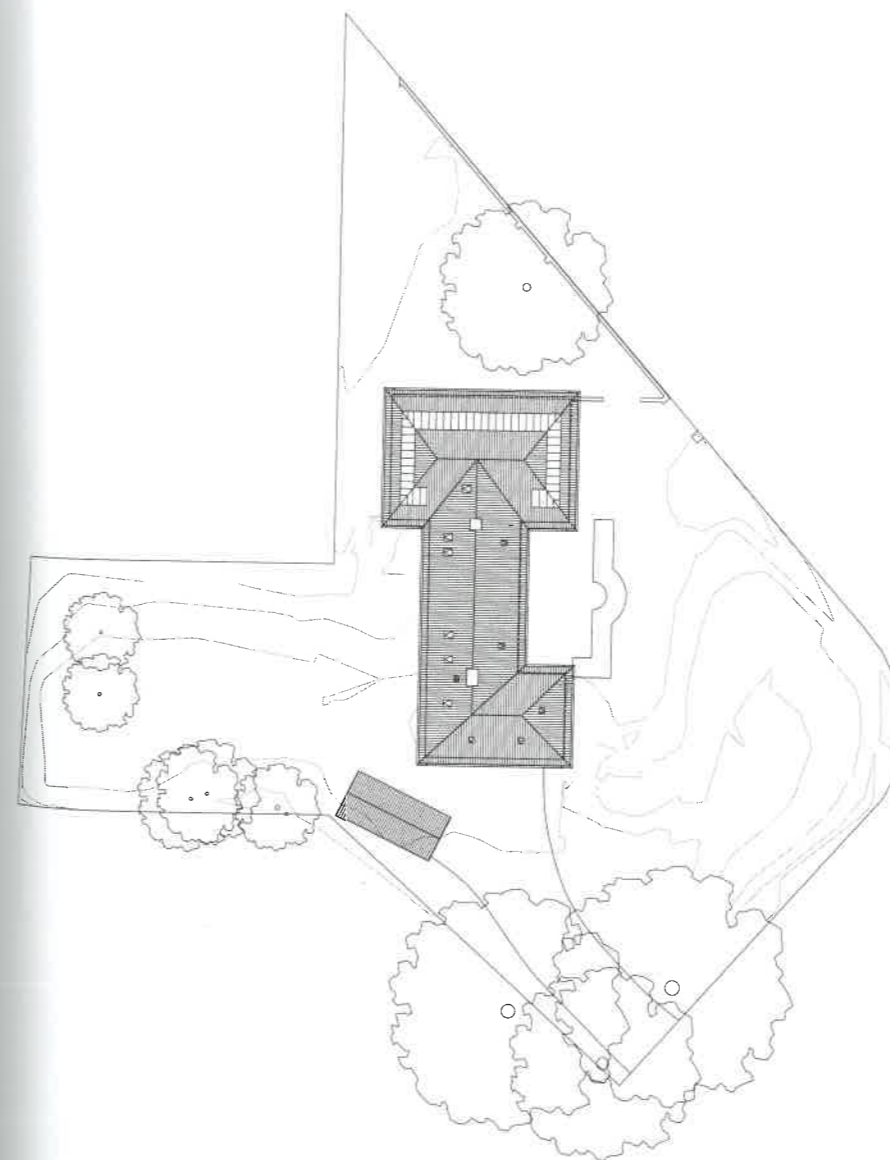
Atelierrummet var af tidligere ejere ændret fra pittoresk billedhuggerværksted til opvarmningseffektiviseret pryd- og jagstue. I dag er rummet ført tilbage med stor succes. Det markante ovenlys er retableret i tagfladerne, og hele den håndmedede tagkonstruktion er rekonstrueret og synlig, da et nedsænket gipsloft

Foto: Jens M. Lindhe

Atelierets overflader er retableret med brædder og ultramarinblå kalkfarve på vægge og lofter. Foto: Jens M. Lindhe

Situationsplan 1:500. Tegning: Bertelsen & Scheving Arkitekter

er fjernet. Gipspladerne er fjernet fra væggene og erstattet med uhøvlede brædder opsat vandret som den oprindelige beklædning med tilfældigt forskubbede møder mellem bræddeender og udført med 6 mm afstand, der tillader temperaturpåvirket svind og kvældning. Alt sammen opstrøget vådt i vådt med limfarve i dybmættet ultramarin som oprindeligt. Det er et fabelagtigt rum.

Den ultramarinblå farve er blandet af farvekonserverator Anne Simonsen i en nøje afstemt tone af lys og mørk ultramarin, der svarer til den farve, konservatoren kunne blotlægge som den oprindelige. Farvesætningen svarer til kuppelsalen på Faaborg Museum, der blev opført i samme periode, hvortil Kai Nielsen stod for en imponant skulptur af museets mæcen, Mads Rasmussen.

Gulvet i atelieret var oprindeligt støbt i beton og bemalet med sort-hvide skaktern. Et senere parketgulv er under restaureringen fjernet og betongulvet brudt op, der er lagt gulvvarme, og et nyt, slebet betongulv med groft tilslag er støbt, så det næsten fremstår som grå terrazzo. Det fungerer egentlig ret godt, men når man kender til den skakternede fortid, bliver man nysgerrig efter at se dette i rummet igen.

I atelieret er på et tidspunkt opført en indskudt etage med indbygget bibliotek. Desuden er der bygget en personhøj, muret kamin. Begge dele er bevaret og istandsat, bl.a. er en ny, smedet spindeltrappe etableret. Kaminen blev etableret som en tiltrængt varmekilde i det tidligere uopvarmede rum. Kaminen er bevaret som et levn fra jagstuen, som arkitekterne i øvrigt konsekvent har vendt ryggen med restaureringen. Den indskudte etage med biblioteket skaber en ryg i det store rum og desuden mulighed for at udnytte de mange kubikmeter bedre. Det lader til at være en fin løsning, nu hvor rummet ikke længere bruges til store billedhuggerarbejder, og den nye spindeltrappe er fint smedearbejde. Tidligere ejere har desuden udskiftet fyldningsporte fra stenhuggergård og til terrasse med småsprossede terrassedøre. Disse er bibeholdt, og som de øvrige vinduer og terrassedøre i huset er der også her opsat forsatsrammer. Med nedlæggelsen af det skakternede gulv og med bibeholdelsen af de tilføjede elementer – terrassedøre og indskudt etage med indbyggede snedkerreoler – er oplevelsen af rummet tippet fra at være et uformelt billedhuggerværksted til nu i højere grad at være en funktionelt velfungerende, borgerlig og storslået stue. Retableringen af ovenlyset og af de ultramarinlimfarvede rå bræddevægge bibringer heldigvis rummet meget atmosfære, men det grundlæggende storslåede rum kunne have haft gavn af en mere konsekvent restaureringsholdning med afsæt i den oprindelige ånd.

Originale farver er blotlagt de fleste steder i huset gennem 48 successive afdækninger. Rummenes vægge viste sig at være farvesat i toner fundet i facadernes flammede mursten. Gul, beige, rosa og rød oprindeligt strøget op som rene limfarver. Lofterne var hvidtede, og træværket var gråmalet. Hertil var køkkenet malet i den tidstypiske blå. Med den nuværende restaurering er der malet med 17 forskellige farver i alt på baggrund af de farvearkæologiske undersøgelser. Enkelte steder var det ikke muligt at genfinde den originale

farve. Her har bygherre, arkitekter og farvekonserverator farvesat efter bedste evne og egne ønsker med afsæt i den fundne farvepalet. Desværre er der anvendt olieforstærket limfarve på vægflader og ikke ren limfarve som oprindeligt. Det kan synes som en petitesse, men i denne type projekt, hvor detaljerne i den grad er dyrket, må det være rimeligt også at dyrke dem som anmelder: Traditionel limfarve fremstår absolut mat, desuden er limfarvens mest attraktive egenskaber de smukke lysrefleksioner, som skyldes, at pigmenterne ligger utildækkede helt fremme i overfladen af malingslaget.

Kalkfarvede vægge er ret sårbare over for slid m.v., og derfor iblandes ofte olie som forstærkning. De klare farver, Bentsen og siden de restaurerende arkitekter har anvendt, ville dog have fremstået absolut matte og med endnu mere intens klarhed, hvis de havde været blandet som ren limfarve. Gulvene er lakeret som oprindeligt og efter traditionel forskrift i mørkepigmenteret tonkinlak og står spejlende blanke som kontrast til de matte vægge. Det er utroligt delikat og meget smukt udført.

Fordelingsgangen med trappen står som oprindeligt med solgule vægge. Gangen er overdådigt forsynet med terrassedøre og høje vinduer – helt til loftet – og badet i lys. Funktionsmæssigt er der tale om en fordelingsgang, men oplevelsesmæssigt snarere en kombineret forstue-vinterhave. Et lyst rum, man har lyst til at opholde sig i, og som i kraft af sin kontrastvirkning føjer mening til den dunkle spisestue for enden af gangen med ildsted og hulestemning til aftenophold. Spisestuen er malet i en rosa farve, men var oprindeligt malet ultramarinblå. Den rosa farve virker ikke helt rigtig til rummet; hverken lys eller mørk, men lidt for meget midt imellem. Vinduerne er ikke så høje som i gangen, men giver i siddende position et fint, indrammet kig til baghaven og ankomstareale, og en terrassedør giver adgang til haven. I spisestuen er det oprindelige og ret rustikke åbne ildsted bevaret. Fra gangen og spisestuen er der adgang til køkkenet. Det originale køkken var for længst udskiftet, og arkitekterne har derfor tegnet et nyt. Et klassisk forrammekøkken håndstrøget i en dybblå farve, lidt mørkere end oprindeligt, som står flot til væggenes oprindelige gammelrosa tone. Køkkenet er synligt nyt, men går i fin dialog med det gamle hus takket være et klassisk design og en håndværksmæssigt omsorgsfuld tilvirkning. Køkkenet ligger, hvor det altid har ligget, men er udvidet ved inddragelse af fadeburet.

Førstesalens disponering er bevaret med enkelte justeringer; et badeværelse er udvidet, skabe føjet til etc. Farvesætningen fra stueetagen går igen på første sal og binder rumforløbene fint sammen. Med projektet er tagetagen desuden inddraget til boligen, dog fortsat adskilt fra første sal af en enkel bræddedør. Brædderne går igen på tageetagens skillevægge, og tageetagens loftsstemning fornemmes endnu. Hierarkiet opretholdes. Tagvinduerne er udskiftet, og der er etableret enkelte nye. Alle udført som traditionelle 4-6-stensvinduer i sortmalet jern. Desværre er de nye placeret lidt forhøjet fra tagdækningen, og det stikker i øjnene og ser kluntet ud, når man først har fået øje på det.

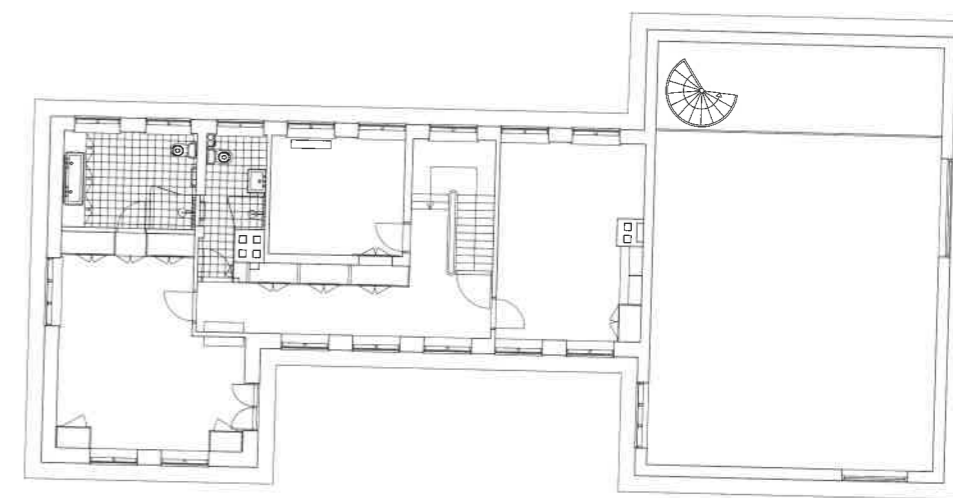
rets tilstødende rum er der kig til den solgule fordelingsgang. Foto: Jens M. Lindhe

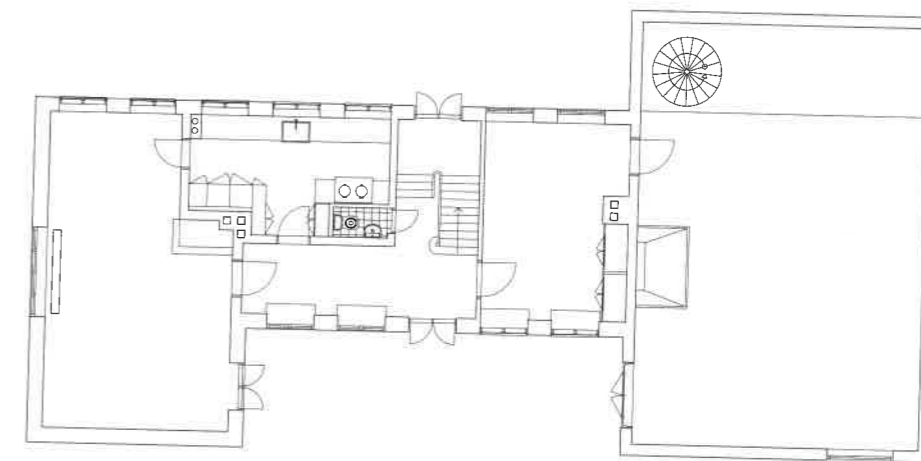
Foto: Jens M. Lindhe

Bentsens villa på hjørnet af Krathusvej er ikke en grosserervilla, men et kunstnerhjem født med skævheder og charme. Charmen er i høj grad bevaret, ikke mindst på grund af billedhuggeratelieret med rå bræddevægge af afsmittende ultramarin. Den perifere placering til trods er atelieret husets centrum, men også den bevarede planløsning med sine variationer og husets hierarki mellem facader og etager bidrager til charmen. Kunstnervillaen har undergået en overordentlig ambitiøs restaurering med alt, hvad det indebærer af farvearkæologiske undersøgelser, arkivstudier og genlæring af håndværksmæssig kunsten. Det er et imponerende arbejde, der er udført, hvor de indgåede kompromiser ikke har handlet om at springe over, hvor gærdet var lavest, men lader til at have handlet om at integrere nutidige komfortkrav og forventninger i et fredet hus med høj bevaring af original substans. I Bentsens ånd er forbindelsen til traditionen intakt, tæt forenet med det moderne og drevet af en stærk indlevelse i menneskelige behov.

Det er et hus fuldt af rum, man har lyst til at opholde sig i.

1.sal 1:200. Tegning: Bertelsen & Scheving Arkitekter

Stueplan 1:200. Tegning: Bertelsen & Scheving Arkitekter

FAKTA

Kunstnerbolig for billedhugger Kai Nielsen
Krathusvej, Charlottenlund
Arkitekt: Bertelsen & Scheving Arkitekter
Arkitektmedarbejdere: Kirstine Bøjsen, Jesper Sort, Jens Kert Wagner og Jens Bertelsen
Bygherre: Søren Milner
Ingeniører: Jørgen Nielsen Rådgivende Ingeniører (konstruktioner)
Landskabsarkitekt: Annesofie Milner og Jens Bertelsen
Udført: 2018-2020

Oprindelig bygning
Arkitekt: Ivar Bentsen
Opført: 1914